

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักที่อยู่คู่กับคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งบรรพบุรุษไทยได้น้อมนำเอาพระพุทธศาสนามาประพฤติปฏิบัติ รักษา ส่งเสริม สืบต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย ทำให้พระรัตนตรัยและหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา ได้ซึมซาบเข้าไปอยู่ในจิตใจของประชาชนคนไทยมาจนถึงทุกวันนี้ และความดำรงอยู่แห่งพระพุทธศาสนานั้น การศึกษาพระปริยัติธรรมถือว่ามีค่าสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการศึกษาที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับที่ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺญ โณ ป.ธ.9) (พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ทุมมรตโน) และพระมหาทองดี ปญฺญาวิโร, 2548, หน้า 161) กล่าวว่า “การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นรากฐานสำคัญของการดำรงอยู่แห่งพระพุทธศาสนา トラบใดที่บุคลากรของพระศาสนาคือพระภิกษุสามเณรยังเล่าเรียนศึกษา ยังปฏิบัติอยู่ ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระศาสนาก็เป็นสิ่งที่ยังคงอยู่ แต่ถ้าเมื่อใด บุคลากรของพระศาสนาขาดการศึกษาอบรมในหลักธรรมแห่งพระธรรมวินัย ให้ความสนใจในปริยัติศึกษาน้อย ละเลยการฝึกหัดและปฏิบัติตนในระเบียบปฏิบัติอันเป็นเครื่องฝึกหัดกาย วาจา เมื่อนั้นความเสื่อมถอยเป็นสิ่งที่พึงประมาณได้” ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของผู้บริหารสำนักเรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 มาตรา 3/1 กำหนดว่า “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจ และยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2545, หน้า 1) และ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ในหมวดที่ 3 มาตรา 9 (1) กำหนดว่า “ก่อนจะดำเนินการตามภารกิจใด ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการล่วงหน้า” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2546, หน้า 3)

ตามพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกา ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการภาครัฐได้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล มีมาตรฐานเท่าเทียมกับสากล ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติโดยรวม ดังนั้น หากองค์กรมีการบริหารจัดการกำกับดูแลตนเองที่ดี ก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของผู้บริหารต่อการบริหารดำเนินงาน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพมาตรฐานของการบริหารดำเนินงานในองค์กรนั้น ๆ และการบริหารดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงการบริหารกำกับดูแลตนเองที่ดีดังกล่าว จึงต้องมีระบบการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่มีมาตรฐานเป็นสากล มีมาตรการควบคุมมาจัดการกับความเสี่ยงในการบริหารดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการบริหารความเสี่ยงก็เปรียบเสมือนเป็นการหาวิธีการป้องกันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีทั้งภายในและภายนอกอันอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากความเสี่ยงคือเหตุการณ์ที่ไม่มีความแน่นอน ซึ่งมีโอกาสจะเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบก่อให้เกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (คิม ไชยแสนสุข, 2553, หน้า 3) ดังนั้นการบริหารความเสี่ยง จึงถือว่ามีค่าจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการบริหารจัดการปัจจัยและควบคุมกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสียหาย โดยให้ระดับของความเสี่ยงและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าประสงค์ กลยุทธ์ และชื่อเสียงขององค์กรเป็นสำคัญ โดยได้รับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมในการบริหารความเสี่ยงจากหน่วยงานทุกระดับทั่วทั้งองค์กร (คิม ไชยแสนสุข, 2553, หน้า 5)

ปัจจุบัน การจัดการศึกษาของพระสงฆ์ไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และ พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ.2527 พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2540 การศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษามี 4 ประเภท คือ

1. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มี 8 ชั้น ได้แก่ ประโยค 1-2 และ ประโยค ป.ธ.3,4,5,6,7,8,9 (ประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ.9)
2. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม มี 3 ชั้น ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และ นักธรรมชั้นเอก

3. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จัดการเรียนตามหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวิชาแกนพระพุทธศาสนา เป็นวิชา
บังคับ 36 หน่วยกิต ได้แก่ พุทธประวัติ ภาษบาลี ธรรมวินัย และวินัยบัญญัติ ในระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 21 หน่วยกิต รวมเป็น 57 หน่วยกิต

4. การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องศึกษาวิชาแกน
พระพุทธศาสนา จำนวน 30 หน่วยกิต ประกอบด้วยกลุ่มวิชาภาษาบาลี 6 หน่วยกิต ได้แก่ วิชาแต่ง
แปลบาลี วิชาวรรณคดีบาลี และวิชาบาลีไวยากรณ์ชั้นสูง และกลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา 24 หน่วย
กิต เช่น แต่งแปลบาลี วรรณคดีบาลี พระไตรปิฎกศึกษา พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก
พระอภิธรรมปิฎก ธรรมภาคปฏิบัติ 1-7 ธรรมภาคภาษาอังกฤษ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, 2550, หน้า 4)

จากการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ทั้ง 4 ประเภท จะเห็นได้ว่า การศึกษาแต่ละแผนกจะ
มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาหลักที่ธำรงรักษาไว้ซึ่งหลักพระธรรมคำ
สอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เนื่องจากหลักธรรมคำสอน และพระธรรมวินัยทั้งหลาย
ล้วนจารึกเป็นภาษาบาลีทั้งนั้น ถ้าหากพระภิกษุสามเณรซึ่งเป็นพุทธบริษัทที่สำคัญที่จะสืบต่ออายุ
พระพุทธศาสนาให้มั่นคงรุ่งเรืองต่อไป ไม่มีความรู้ ความเข้าใจในภาษาบาลีอันเป็นภาษาหลักของ
พระพุทธศาสนาแล้วไซ้ ก็คงจะไม่สามารถเผยแผ่หลักธรรมคำสอน ให้พุทธบริษัททั้งหลายได้รู้
และเข้าใจตามความเป็นจริง อันอาจเป็นสาเหตุให้พระพุทธศาสนาและหลักธรรมคำสอนเสื่อมสูญ
ไปได้ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงจัดได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพระปริยัติ
ัตถธรรม คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอื่น ๆ ล้วนบรรจุอยู่ในคัมภีร์ที่จารึกเป็นภาษาบาลี
ทั้งสิ้น ดังนั้น ภาษาบาลี จึงได้ชื่อว่าเป็นภาษาที่รักษาหลักธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาไว้ได้อย่าง
สมบูรณ์ ถ้าหากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาษาบาลีถูกทอดทิ้ง ไม่มีใครศึกษา
เล่าเรียน การศึกษาวินัยก็มีโอกาสที่จะคลาดเคลื่อนผิดเพี้ยนไปจากต้นเดิม และเมื่อการศึกษาเกิดการ
ผิดพลาดคลาดเคลื่อนก็จะเป็นเหตุให้พระศาสนาเสื่อมสูญไปได้อย่างแน่นอน (พระเทพปริยัติสุธี
(วรวิทย์ คุงคุปญฺโญ), 2545, หน้า 26)

และในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองอีกทั้งเกิดการแข่งขันกันสูงเฉกเช่น
ทุกวันนี้ อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีได้ ประกอบกับการจัดการศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกบาลี ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่พอสมควร สอดคล้องกับ กองแผนงาน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กรมการศาสนา, 2538, หน้า 35 อ้างถึงใน พระมหา
ชนแดน สมบุตร, 2549, หน้า 2-3) ได้วิจัยสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย พบว่า

การศึกษาคณะสงฆ์ไทยมีปัญหา 5 ประการคือ 1) การบริหารและการดำเนินงานการศึกษาที่คณะสงฆ์รับผิดชอบเฉพาะการจัดสอบหรือการวัดผลเท่านั้น การจัดการเรียนการสอน การบริหารและการดำเนินงาน เป็นเรื่องของทางวัด/สำนัก และท้องถิ่นนั้น ๆ คณะสงฆ์เน้นการศึกษาในแนวคิด คือ การสอบผ่านชั้นการศึกษาสู่ระดับสูงตามลำดับ ไม่สนใจปัญหาที่ว่าภิกษุสามเณรได้รับการศึกษาทั่วถึงหรือไม่ การจัดการศึกษาไม่มีการกระจายทรัพยากรให้ทั่วถึง 2) หลักสูตรไม่มีหลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรเฉพาะกิจที่จะนำมาใช้ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักสูตรที่สนองต่อการบวชระยะสั้น วัช พื้นฐานทางการศึกษา ประสบการณ์ ซึ่งต้องศึกษาหลักสูตรเดียวกันทั้งหมดจึงเป็นการยากที่จะศึกษาพระปริยัติธรรมให้ได้ผลดี 3) ครู อาจารย์ คณะสงฆ์ ขาดหลักเกณฑ์มาตรฐานกลางในการรับครู อาจารย์ ทำให้การเรียนการสอน ไม่ได้ผล 4) ความสูญเปล่าทางการศึกษา ภิกษุสามเณรลาสิกขาในระหว่างการศึกษามาก 5) การศึกษาพระปริยัติธรรมยังไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะวัดในส่วนภูมิภาคทำให้ขาดแคลนภิกษุสามเณรที่มีความรู้ทางพระปริยัติธรรมที่จะเป็นผู้นำที่ดีทางการศาสนา และกองแผนงาน กรมการศาสนา (2541, หน้า บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี พบว่า ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี มีเรื่องควรแก้ไขเรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้ 1) งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะวิธีการจัดสรรงบประมาณควรให้เป็นตามจำนวนผู้เรียนมิใช่ตามจำนวนผู้เข้าสอบหรือสอบได้ รวมไปถึงค่าตอบแทนครูผู้สอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ได้น้อยไม่ทัดเทียมกับแผนกสามัญศึกษา 2) บุคลากร ครูผู้สอนในระดับชั้นสูงจะค่อนข้างขาดแคลน โดยเฉพาะในภูมิภาค 3) เอกสาร ตำรา คู่มือครู วัสดุการเรียนการสอน ห้องสมุด แหล่งค้นคว้าไม่เพียงพอ 4) การวัดผล การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ค่อนข้างเป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนเพราะหากตกวิชาใดวิชาหนึ่งถือเป็นสอบตกทั้งหมดไม่มีการสอบแก้ตัวทำให้ผู้สอบเสียเวลาสอบใหม่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย 5) การเรียนการสอน ต้องปรับปรุงเทคนิคการสอนของครู หรือใช้สื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยประกอบการเรียนการสอน 6) การตรวจเยี่ยมจากคณะสงฆ์ผู้ปกครองมีน้อยมาก 7) ความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างสำนักเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่ดำเนินงานเป็นเอกเทศขาดการประสานสัมพันธ์เท่าที่ควร

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี รวมถึงการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ ยังมีปัญหาอุปสรรคอันอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งถือเป็นความเสี่ยงที่สำคัญในการบริหารดำเนินงาน แต่เป็นความเสี่ยงที่สามารถป้องกันแก้ไขได้ เพื่อให้การบริหารดำเนินงานประสบผลสำเร็จ และเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมไทยต่อไปสืบกาลนาน ผู้บริหารในสำนักเรียน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและประสบการณ์ในการบริหารดำเนินงานที่ดี การบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพมาตรฐานของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ด้วยความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้วิจัยเรื่อง การบริหาร ความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร นี้ขึ้น โดยมีปัญหาการวิจัย ดังต่อไปนี้

ปัญหาการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดปัญหาการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม เป็นอย่างไร
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ใน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียน พระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ ในการทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

- ความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อการบริหาร ความเสี่ยงแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 86 สำนักเรียน ๆ ละ 13 รูป ตามโครงสร้างของการบริหารสำนักเรียน ประกอบด้วย เจ้าสำนักเรียน ผู้ช่วยเจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด อาจารย์ใหญ่ เลขานุการเจ้าสำนักเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง หัวหน้าแผนกบาลี หัวหน้าแผนกธรรม หัวหน้าแผนกธรรมศึกษา คณะครูแผนกบาลี คณะครูแผนกธรรม และคณะครูแผนกธรรมศึกษา ดังแสดงไว้ในหน้า 26 (พระธรรมบัญญัติ (สุชาติ ธรรมมรดโน) และพระมหาทองดี ปญญาวิโร, 2548, หน้า 111) รวมเป็นจำนวน 1,118 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie & Morgan (1970, pp.607-608 อ้างถึงใน วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551, หน้า 191) ได้จำนวนผู้บริหาร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 291 รูป และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดังนี้

1.2.1 สำนักเรียนทั้งหมด 86 สำนักเรียน สุ่มมาร้อยละ 50 ได้ 43 สำนักเรียน

1.2.2 สุ่มจำนวนผู้บริหารจาก 43 สำนักเรียน ๆ ละ 13 รูป สุ่มมาร้อยละ 50 ได้จำนวนผู้บริหาร สำนักเรียนละ 7 รูป รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 301 รูป ซึ่งสูงกว่าตารางการเลือกกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970, pp.607-608 อ้างถึงใน วาโร เฟิงส์วีสต์, 2551, หน้า 191) และยอมรับได้

2. ด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญของการศึกษา ดังต่อไปนี้

2.1 เนื้อหา การบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ใช้กระบวนการบริหารความเสี่ยง 6 ขั้นตอน ตามแนวทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงของ กิตติรัตน์ ณ ระนอง (2547, หน้า 8)

ดังนี้

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหาร

2.2.1.1 อายุ ได้แก่

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป

2.2.1.2 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น

- 1) การศึกษาทางโลก ได้แก่
 - 1.1) ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - 1.2) ตั้งแต่ปริญญาตรี ขึ้นไป
- 2) การศึกษาทางธรรม ได้แก่
 - 2.1) ต่ำกว่าเปรียญเอก (ประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ช.6)
 - 2.2) ตั้งแต่เปรียญเอก ขึ้นไป (ประโยค ป.ช.7 ถึง

ประโยค ป.ช.9)

2.2.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่

- 1) ต่ำกว่า 10 ปี
- 2) ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

2.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ กระบวนการบริหารความเสี่ยง 6 ขั้นตอน ตามแนวทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงของ กิตติรัตน์ ณ ระนอง (2547, หน้า 8) ประกอบด้วย

2.2.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting)

2.2.2.2 การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification)

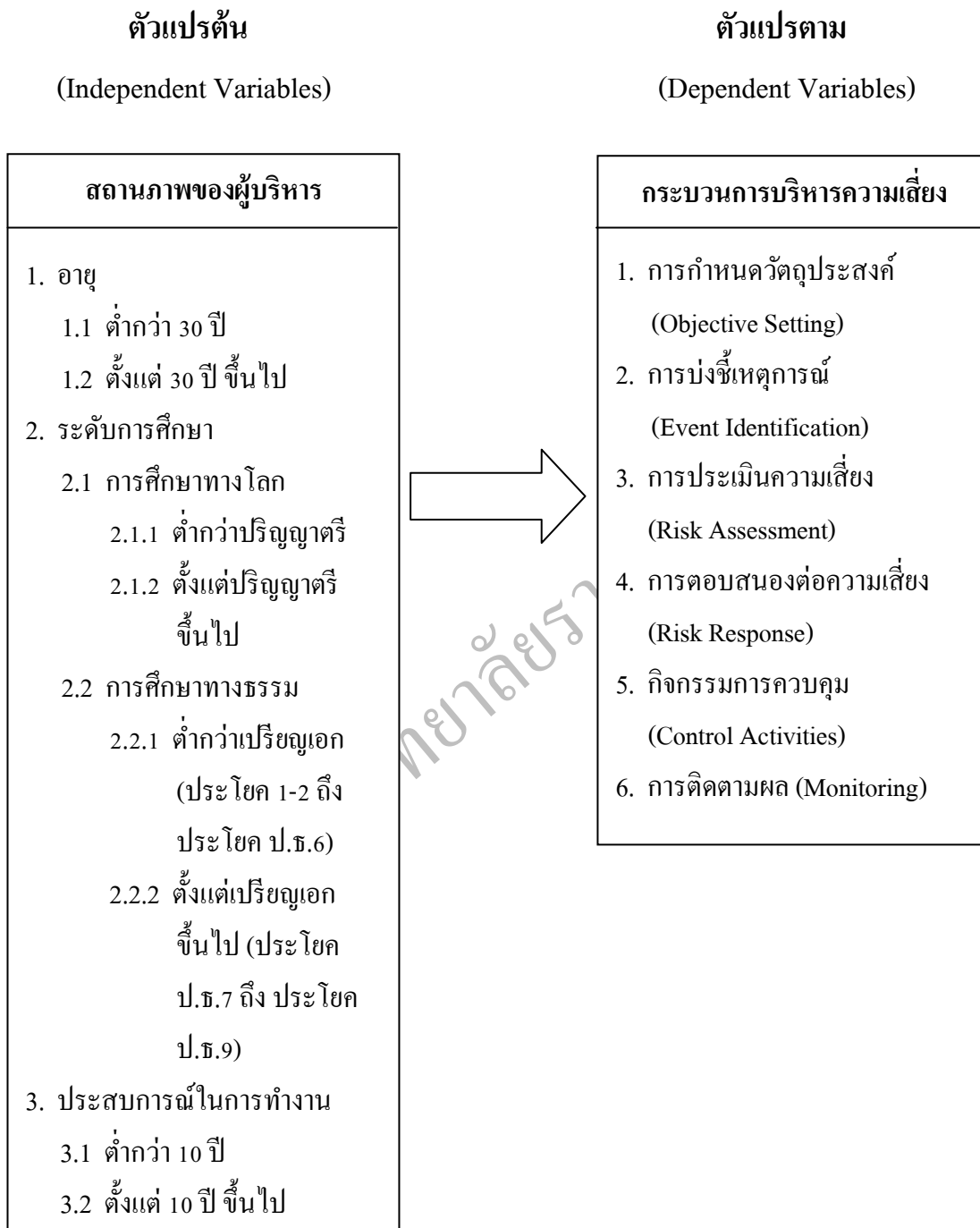
2.2.2.3 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

2.2.2.4 การตอบสนองต่อความเสี่ยง (Risk Response)

2.2.2.5 กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

2.2.2.6 การติดตามผล (Monitoring)

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นियามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ดังต่อไปนี้

1. **สำนักเรียน** หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. **พระปริยัติธรรม แผนกบาลี** หมายถึง ระบบการศึกษาของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่เน้นการศึกษาบาลีเป็นหลักแบ่งเป็น 3 ระดับ 8 ชั้น คือ เปรียญตรี (ประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ.3) เปรียญโท (ประโยค ป.ธ.4 ถึง ประโยค ป.ธ.6), และเปรียญเอก (ประโยค ป.ธ.7 ถึง ประโยค ป.ธ.9)

3. **ผู้บริหาร** หมายถึง ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ในการบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ตามโครงสร้างของการบริหารสำนักเรียน 13 รูป ประกอบด้วย เจ้าสำนักเรียน ผู้ช่วยเจ้าอาวาส คณะกรรมการวัด อาจารย์ใหญ่ เลขานุการเจ้าสำนักเรียน ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปกครอง หัวหน้าแผนกบาลี หัวหน้าแผนกธรรม หัวหน้าแผนกธรรมศึกษา คณะครูแผนกบาลี คณะครูแผนกธรรม และคณะครูแผนกธรรมศึกษา (พระธรรมปิฎกธารณ์ (สุชาติ ธรรมรัต โน) และพระมหาทองดี ปญญาวัชโร, 2548, หน้า 110)

4. **สถานภาพของผู้บริหาร** หมายถึง สถานภาพลักษณะส่วนตัว ฐานะหรือเกียรติภูมิอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวบุคคลของผู้บริหารที่ทำให้แตกต่างจากผู้อื่น ประกอบด้วย

4.1 **อายุ** หมายถึง จำนวนเวลานับเป็นปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ที่เกิดมาจนถึงปัจจุบันของผู้บริหาร จำแนกเป็น ต่ำกว่า 30 ปี และ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป

4.2 **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้บริหารจำแนกเป็น

4.2.1 **ระดับการศึกษาทางโลก** หมายถึง ระดับการศึกษาสามัญสูงสุดที่ผู้บริหารสำเร็จ จำแนกเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี และ ตั้งแต่ปริญญาตรี ขึ้นไป

4.2.2 **ระดับการศึกษาทางธรรม** หมายถึง ระดับการศึกษาที่คณะสงฆ์ไทยจัดขึ้นซึ่งผู้บริหารสำเร็จสูงสุด จำแนกเป็น ต่ำกว่าเปรียญเอก (ประโยค 1-2 ถึง ประโยค ป.ธ.6) และ ตั้งแต่เปรียญเอก ขึ้นไป (ประโยค ป.ธ.7 ถึง ประโยค ป.ธ.9)

5. **ประสบการณ์ในการทำงาน** หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหาร จำแนกเป็นต่ำกว่า 10 ปี และ ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

6. ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์ของความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการบริหารดำเนินงาน

7. การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการบริหารที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ การวางแผนจัดการองค์กร การควบคุมกิจกรรม หรือการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุและโอกาสขององค์กรที่จะเกิดความเสียหายให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ควบคุมได้อย่างมีระบบ

8. กระบวนการบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบที่จะช่วยให้สำนักเรียนสามารถบริหารจัดการกับความเสียหาย และควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน ตามแนวทางทฤษฎีการบริหารความเสี่ยงของกิตติรัตน์ ณ ระนอง (2547, หน้า 8) ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย

8.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) หมายถึง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นกระบวนการบริหารความเสี่ยงหลักในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายและความเสี่ยงที่องค์กรยอมรับได้ของสำนักเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับพันธกิจของสำนักเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของสำนักเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับการรายงานทั้งภายในและภายนอกสำนักเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับความคุ้มค่าของการนำทรัพยากรไปใช้ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับกฎหมายและกฎระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถปฏิบัติ และวัดประเมินผลได้ และมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน

8.2 การบ่งชี้เหตุการณ์ (Event Identification) หมายถึง มีการศึกษาถึงจุดแข็งของสำนักเรียน เพื่อสร้างความได้เปรียบในการบริหารงาน มีการศึกษาถึงจุดอ่อนของสำนักเรียน เพื่อขจัดจุดอ่อน ลดความเสียหายเปรียบในการบริหารงาน มีการบ่งชี้ถึงความเสี่ยง และโอกาสที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกสำนักเรียน มีการวิเคราะห์ถึงโอกาส และอุปสรรคทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบกำหนดยุทธศาสตร์ของสำนักเรียน มีการบ่งชี้ถึงปัจจัยเสี่ยงที่เป็นอุปสรรคทำให้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสำนักเรียน มีการบ่งชี้ถึงปัจจัยเสี่ยงของยุทธศาสตร์แต่ละด้าน และจัดระดับของความเสี่ยงที่ชัดเจน มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สำนักเรียนใส่ใจ และให้ความสำคัญกับความเสียหายในแต่ละด้านของสำนักเรียน มีนโยบาย หรือกระบวนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ชัดเจนเหมาะสม และมีมาตรการป้องกันอันตรายไม่ให้เกิดกับบุคลากรในระหว่างปฏิบัติหน้าที่

8.3 การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) หมายถึง มีการสำรวจค้นหาถึงสิ่งที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์ที่อาจทำให้ไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีการประเมินถึงโอกาสที่อาจเกิดความเสี่ยงว่ามีมากน้อยเพียงใด มีการประเมินถึงผลกระทบหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นว่ามีผลกระทบมากน้อยเพียงใด มีการศึกษารวบรวมข้อมูลผลกระทบของเหตุการณ์ความเสี่ยงต่าง ๆ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอุปสรรคเพื่อแก้ไขก่อน/หลัง มีการประเมินความเสี่ยงทั้งในระหว่างปฏิบัติการและหลังจากปฏิบัติการแล้ว มีการนำข้อมูลที่ได้จากผลกระทบมาพิจารณาเพื่อหามาตรการที่จะทำให้ความรุนแรงที่ไม่คาดหวังลดลง มีการประเมินถึงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ตามกระบวนการปฏิบัติงาน มีการประเมินถึงความเสี่ยงเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ติดต่อสื่อสาร และมีการกำหนดวิธีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

8.4 การตอบสนองต่อความเสี่ยง (Risk Response) หมายถึง มีการศึกษาถึงวิธีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่เหมาะสม มีการพิจารณาทางเลือกในการดำเนินการโดยคำนึงถึงความเสี่ยงที่ยอมรับได้ มีวิธีการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง มีการแบ่งความรับผิดชอบกับบุคลากรในการจัดการกับความเสี่ยง มีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการบริหารจัดการกับความเสี่ยง มีการดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อลดโอกาสของปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น มีการดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อลดผลกระทบของความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ มีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ มีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่มีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อสำนักเรียนตามลำดับความสำคัญมาก/น้อย และมีวิธีการบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

8.5 กิจกรรมการควบคุม (Control Activities) หมายถึง มีนโยบายและกระบวนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการควบคุมแต่ละกิจกรรมที่ชัดเจนเหมาะสม มีกิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายใน โครงสร้าง และวัฒนธรรมของสำนักเรียน มีการกำหนดบุคลากรภายในสำนักเรียนเพื่อรับผิดชอบต่อกิจกรรมการควบคุมต่าง ๆ มีการระบุอย่างชัดเจนถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในแต่ละกิจกรรม มีการกำหนดถึงระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมการควบคุมเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการกำหนดถึงกลไกที่เหมาะสมในการควบคุมเพื่อป้องกันและลดจุดอ่อนของกิจกรรมการควบคุม มีการกำหนดถึงวิธีการควบคุมระบบประมวลผลข้อมูลที่ชัดเจนเหมาะสม มีการจัดประเภททรัพยากรด้านต่าง ๆ ตามความสำคัญและความเหมาะสมของความเสี่ยง มีการกำหนดถึงการควบคุมทางกายภาพ เช่น เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ การรักษาความปลอดภัย อย่างชัดเจน และมีการกำหนดวันเสร็จสิ้นของแต่ละกิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจน

8.6 การติดตามผล (Monitoring) หมายถึง มีการติดตามผลเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดการกับความเสียมิคุณภาพและเหมาะสม มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องหรือเป็นรายครั้ง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที มีการรายงานผลความเสี่ยงทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรประสงค์ของนักเรียนต่อผู้บริหารที่รับผิดชอบ มีการทบทวนติดตาม แก้ไข ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงทุกชั้นตอน ตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง มีการประเมินผลวิธีการติดตามการบริหารจัดการกับความเสียมิแต่ละโครงการ มีการประเมินผลวิธีการบริหารจัดการกับความเสียมิอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีการรายงานผลการปฏิบัติงานแต่ละกิจกรรมตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด มีการรายงานผลการประเมินระบบการควบคุมต่าง ๆ ภายในนักเรียนตามช่วงระยะเวลาที่กำหนด มีการรายงานการบริหารจัดการกับความเสียมิตามความเป็นจริง ไม่ปิดบังสิ่งที่ผิดปกติ และมีการนำวิธีการบริหารจัดการกับความเสียมิไปประยุกต์ใช้ในทุกระดับของนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประโยชน์ที่ได้รับ มีดังต่อไปนี้

1. ได้ข้อมูลการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
2. ได้ข้อมูลความแตกต่างของการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ตามสถานภาพของผู้บริหาร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารดำเนินงาน
4. ได้แนวทางการขยายผลการวิจัย เรื่องการบริหารความเสี่ยงในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในกรุงเทพมหานคร ตลอดถึงในส่วนอื่น ๆ